

Coolia 30(2) april 1987

RECTIFICATIE LOPHARIA SPADICEA

J. GEESINK, *Molenstraat 27, 6914 AC, Herwen*

SUMMARY

Lopharia cinerascens is reported for the first time in the Netherlands. The original confusion with *L. spadicea*, which is reported twice in the Netherlands, is explained.

Tijdens de excursie van 14 oktober 1986 op het bosachtige terrein op "De Schotsman" bij de Veerse Dam in Zeeland vonden zowel de heer P.J. Keizer als ik, onafhankelijk van elkaar, een korstzwammetje met afstaande hoedjes. Die schelpvormige hoedjes, die met elkaar vergroeid zijn, waren met een wollig, wit, langharig tomentum bedekt en niet gezôneerd. Het hymenium had een donker olijfgrijze kleur, onder de loupe iets fluwelig, craquelé met witte rand. De hoed voelde slap aan en het geheel groeide over een grote lengte, tot wel een halve meter als de taklengte het toeliet. Het substraat was elzenhout (*Alnus*).

De bovenlaag is zeer losharig en bestaat uit 4-7 μm brede, dun- tot dikwandige hyfen met weinig septen en steeds met gespen. Deze laag wordt dichter bij het hymenium allengs compacter maar blijft toch een vrij losmazig weefsel. In het hymenium bevinden zich cystiden, die dikwandig zijn en zwak geïncrusteerd. Ze lijken op lamprocystiden maar dan slanker, met de maten 36-50 x 6,5-8 μm . Ze hebben aan de basis een septum met gesp en ontspringen uit dunwandige generatieve hyfen. Het microscopische beeld wordt echter overheerst door pseudocystiden, die ontstaan uit diepliggende dikwandige hyfen van 5-6,5 μm breed met weinig septen met gespen, die met een flauwe bocht gelijkmatig het hymenium inbuigen volgens de groeirichting. Die pseudocystiden krijgen, als ze het hymenium bereikt hebben, incrustaties aan de buitenkant maar niet overdadig en steken evenals de andere cystiden ongeveer 10-20 μm boven het hymenium uit.

De basidiën zijn 25-32 x 6-7 μm groot en 4-sporig. Er zijn zeer weinig sporen te vinden; deze meten 6,4-8 x 3,2-3,5 μm . Het pileate en resupinate deel van de fungus hebben dezelfde structuur.

Determinatie bracht aan het licht dat we te doen hebben met *Lopharia spadicea* (Pers.: Fr.) Boidin en dat was een hele schrik. Want dit was iets heel anders dan wat ik in een wilgenbosje bij Pannerden had aangetroffen. In Coolia 28: 46-48 heb ik die op bovenbeschreven vondst lijkende Aphyllophoraal *Lopharia*

spadicea genoemd terwijl nu is gebleken dat het om twee zeer verschillende soorten gaat.

De Pannerdense vondst heb ik met Jahn's "Steroïde Pilze in Europa" gedetermineerd als *Lopharia spadicea* en ik was hier erg gelukkig mee, want een tweede vondst voor Nederland scoort lekker. Ik ontdekte pas later de "verschrikkelijke" cystiden (Geesink 1985:47), slechts in de resupinate delen, en heb me niet gerealiseerd dat dat grondig uitgezocht moest worden. De verklaring van deze omissie doet achteraf naïef aan. Ik heb slechts nagegaan of die enorme cystiden ook door anderen in de resupinate delen van alleen maar *L. spadicea* zouden zijn gevonden. Zo zeker was ik ervan dat de naam goed was.

Welnu, in 1975 heeft Welden een monografie over *Lopharia* geschreven. Hij begint zijn tabel met eerst twee soorten met een "cuticle" of cutis af te scheiden. Dat is een laag, die uit dicht op elkaar liggende hyfen bestaat, a.h.w. een korst vormend, die het trama aan de bovenkant afsluit en waarop het tomentum, of - in geval van een resupinate groeiwijze - het subiculum, indien aanwezig, zich bevindt. Er zijn slechts twee *Lopharia*-soorten met een cutis t.w. *L. cinerascens* en *L. sharpiana*. De laatste is een tropische soort met voornamelijk skelethyfen in het tomentum en met veel kleinere sporen. Dan moet de soort uit Pannerden wel *L. cinerascens* zijn. In de beschrijving van Welden vinden we inderdaad een aanwijzing dat hij de heel grote cystiden heeft gezien. Hij schrijft dat er veel skelethyfen van 4-6 μm breed zijn die dikwandige, geïncrusteerde, hyaliene tot donkerbruine cystiden in hymenophoor en hymenium vormen: "cystidia 17-21 in diam". Deze maat duidt er op dat dat de enorme cystiden zijn die ik in Coolia 28 op pag. 47 heb beschreven. Welden geeft twee afbeeldingen waarop ze redelijk zijn weergegeven (1975: fig. 7 en 16).

Van de andere, kleinere cystiden, dus de pseudocystiden en hymeniale cystiden, geeft hij geen maten. Over de plaats waar hij de grote cystiden gevonden heeft zegt hij evenmin iets.

Er is mij nog aan te wijven dat ik Jahn's kleine lettertjes betreffende *L. cinerascens* niet serieus genomen heb (1971: 110) maar er is toen slechts tot mij doorgedrongen dat het een tropische soort betrof met één vondst uit Portugal en dat ligt zo ver van Pannerden dat hij daarom niet in aanmerking kon komen.

Laten we tot slot maar vaststellen dat de *Lopharia cinerascens* uit Pannerden een goede soort is met de juiste naam en de eerste vondst voor Nederland is die daar zijn noordelijkste vindplaats heeft, terwijl *Lopharia spadicea* uit Zeeland een goede tweede vondst voor Nederland is.

LITERATUUR

- Geesink, J. (1985). Van poroïd tot hydnoïd en van resupinaat tot pileaat. *Coolia* 28: 38-50.
 Jahn, H. (1971). Stereoïde Pilze in Europa. *West. Pilzbr.* 8, 4-7: 69-176.
 Welden, A.L. (1975). *Lopharia*. *Mycologia* 67: 530-551.

OPROEP VAN DE COMMISSIE PADDESTOELEN EN NATUURBEHOUD VOOR INVENTARISATIE VAN PADDESTOELEN

Een van de taken van de Commissie Paddestoelen en Natuurbehoud is het verschaffen van gegevens over de mycologische waarde van terreinen in verband met hun bescherming. In 1986 heeft zij de Milieufederaties opgeroepen om opgave te doen van terreinen waarbij men in de toekomst beschermingsproblemen verwacht. Zodoende kan de Commissie in een vroeg stadium gegevens verzamelen.

Een aantal Milieufederaties heeft positief gereageerd op deze oproep. De Milieufederatie Gelderland stelde een inventarisatie voor in twee objecten om inzicht te verkrijgen in mogelijke veranderingen van de mycoflora door een bepaald beheer (begrazing) en om de invloed van een ruilverkaveling na te gaan. Naast gegevens over hogere planten en gewervelde dieren kunnen namelijk ook mycologische gegevens gebruikt worden voor een landschapsecologische benadering die nodig is om eventuele ingrepen in het milieu te kunnen bijsturen.

Door bemiddeling van de Milieufederatie Zuid-Holland stuurde de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten Nederland een lijst in van haar terreinen met vermelding van het jaar waarin voor ieder terrein een nieuw beheersplan gemaakt moet worden. Dit gebeurt ongeveer eenmaal in de tien jaar. Uit deze lijst heeft de Commissie die terreinen gekozen waarin gedurende een aantal jaren geïnventariseerd zou kunnen worden voordat er een nieuw beheersplan gemaakt wordt. Ook omdat Natuurmonumenten bij de verkregen soortenlijst advies wil hebben over het te voeren beheer waarbij naast andere aspecten ook de mycoflora gunstig beïnvloed zou kunnen worden, zijn meerdere jaren van inventarisatie nodig. Bij het beheer werd tot op heden nauwelijks aandacht besteed aan de mycoflora. Natuurmonumenten heeft echter toegezegd hiermee in de toekomst rekening te willen houden.

De Commissie wil graag de leden van de N.M.V. oproepen om individueel of in groepsverband mee te werken aan het inventariseren van de terreinen die door de Milieufederaties en Natuurmonumenten zijn opgegeven (zie hieronder). Ook zouden wij in overleg met degene die het excursieprogramma van de N.M.V. opstelt enkele objecten in dat programma kunnen opnemen.